

Фінанси

комплексу: фінансові чинники, домінуючі тенденції : монографія / П.І. Коренюк. – Дніпропетровськ: ДГФА, 2009. – 370 с.

5. Резникова О.С. Стратегии устойчивого развития в сфере государственной политики сельского хозяйства в целях обеспечения продовольственной безопасности [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://intkonf.org/ken-reznikova-os-strategii-ustoychivogo-razvitiya-v-sfere-gosudarstvennoy-politiki-selskogo-hozyaystva-v-tselyah-obespecheniya-prodovolstvennoy-bezopasnosti/>.

6. Святко С.В. результате земельной реформы в сельское хозяйство Украины инвестируют 200 млрд. грн. [Электронный ресурс]. - Режим доступа:

http://www.zsu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3549.

7. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти): Автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.04.01 / В.М. Опарін; Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана. - К., 2006. – 33 с.

8. Швець А.А., Швець М.Ю., Шлыков Е.С. Факторы обеспечения устойчивого развития АПК [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://webcache.googleusercontent.com>.

9. Шляхи реформування бюджетної системи України інноваційних засадах: [колективна монографія] / Заг. редакція Ф.О. Ярошенка. – К.: Міністерство фінансів України, 2010. – 544 с.

УДК 636:164.23:(631.151)

І.В. КСЬОНЖИК, к.е.н., доцент,
Миколаївський державний аграрний університет

Тваринництво: розвиток та перспективи залучення фінансових ресурсів

& Питання, які розглядаються:

- Проведено економічне оцінювання поточної ситуації, що склалася в тваринництві.

Ключові слова: тваринництво, м'ясопродуктовий підкомплекс, фінансування, валова продукція, державні дотації.

& Вопросы, которые рассматриваются:

- Проведена экономическая оценка текущей ситуации, сложившейся в животноводстве.

Ключевые слова: животноводство, мясопродуктовый подкомплекс, финансирование, валовая продукция, государственные дотации.

& Issues that are examined:

- An economic evaluation of the current situation in cattle was performed.

Keywords: animal, m' yasoproduktovyy pidkompleks, financing, gross output, government subsidies.

Постановка проблеми. Вітчизняне тваринництво на сьогоднішній день представляє собою важливу галузь національної економіки, яка забезпечує задоволення потреб населення в продуктах харчування і переробну промисловість в сировині, створення необхідних державних резервів тваринницької продукції, сприяє інтенсивному використанню земельних ресурсів. Але фактичний її стан упродовж останніх 20 років не відповідає потенційним можливостям і постійно погіршується.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку тваринницької галузі, а також питанням її фінансування присвячено достатню кількість наукових досліджень, результати яких відображені у працях таких видатних вчених – аграрників, як В.Г. Андрійчук, В.Я. Месель-Веселяк, П.І. Гайдуцький, О.Д. Гудзинський, Б. Пасхавер, П.Т. Саблук, П.М. Семиусов, О.М. Шпичак та багатьох інших учених. Водночас слід зазначити, що

дослідження перспектив подальшого розвитку м'ясопродуктового підкомплексу в сучасних умовах господарювання надалі потребують подальшої розробки.

Метою дослідження є здійснення оцінки економічної ситуації, що склалася у галузі тваринництва.

Результати дослідження. Під час переходу країни до ринкових методів господарювання криза охопила, насамперед, сільське господарство, найбільшого ж спаду зазнало тваринництво. Це пов'язано з тим, що в умовах ринку сільськогосподарським товаровиробникам невігідно займатися такою фінансово- та матеріаломісткою галуззю. Недосконала система ціноутворення й збуту продукції тваринництва, механізми постачання комбікормів і забезпечення ними та іншими необхідними ресурсами призвели до того, що собівартість продукції цієї сфери діяльності удвічі, а

подекуди - й втричі, перевищувала її реалізаційну ціну. Внаслідок чого у колективних сільськогосподарських підприємствах почали вирізати поголів'я худоби [1, с. 3].

Зменшення поголів'я великої рогатої худоби та свиней спостерігається і сьогодні за всіма видами виробників. У виробництві тваринницької продукції – 79 % виробляють господарства населення, а сільськогосподарські підприємства відповідно – 21 %. Питома вага виробництва м'яса у загальному обсязі виробництва валової продукції сільського господарства складає 35,7 %, молока – 26,3 %. Взагалі, за даними Державного комітету статистики, після активного нарощування поголів'я свиней протягом останніх двох років станом на 1 травня 2011 р. було зафіксовано зниження поголів'я в усіх категоріях господарств на 1,3 % до 7,8 млн. голів у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Крім того, спостерігається цікава залежність кількості свиней від цін на зерно: коли зерно стає відносно дешевшим - поголів'я свиней зростає, у разі підвищення вартості зерна - чисельність свиней зменшується.

За підсумками 2011 р., прогнозується зменшення темпів зростання обсягу валової продукції тваринництва в Україні приблизно на рівні 3-4 %. Основною причиною є тривале зниження обсягів виробництва яловичини, очікуване зменшення виробництва свинини. Відповідно, частка м'яса птиці збільшиться у загальній структурі ринку м'яса [2].

Зниження доходів населення у 2009-2010 рр., безумовно, мало негативний вплив на зменшення обсягів м'яса, яке споживається. При цьому сукупна ємність ринку практично не змінилася. Пояснюється це перерозподілом структури споживання м'яса у бік збільшення частки дешевшого м'яса птиці. Така тенденція спостерігається вже кілька останніх років, проте у минулому і позаминулому роках жорсткі умови змушеної тотальної економії значно прискорили цей процес. Виробники м'яса були змушені знижувати ціни навіть у збиток рентабельності, що спричинило додатковий вплив на зниження поголів'я ВРХ і свиней у першому кварталі 2011 р. [3].

Водночас збільшення виробництва м'яса, яке спостерігається у поточному році, призвело до скорочення імпорту свинини та птиці на 50 % та до стрімкого зростання експорту цих видів м'яса. Основною причиною таких змін стало наближення вартості вітчизняного м'яса до рівня цін в основних країнах-експортерах. Так, у першому кварталі 2011 р. було експортовано 16,8 тис. т. всіх видів м'яса, тоді як за аналогічний період минулого року - лише 11,8 тис. т. У тому числі експорт свинини становив 4,34 тис. т., тоді як у першому кварталі 2010 р. було вивезено лише 4 тис. т. свинини. Зважаючи на темпи торгівлі, можна говорити про суттєве зменшення від'ємного торговельного сальдо по м'ясопродуктах у цьому році, хоча умови виробництва для сільгосптоваровиробників і досі складні, оскільки при зростанні цін на корми залишаються порівняно низькими ціни на м'ясо.

Експерти вважають, що за таких умов ефективно господарювати зможуть лише вертикально інтегровані аграрні холдинги, частка яких у загальному виробництві м'яса продовжує зростати і на сьогодні становить понад 35 % загального виробництва м'яса (переважно за рахунок агрохолдингів, що спеціалізуються на птиці). Відповідно до результатів дослідження аналітичного центру "УкрАгроКонсалт", у першу десятку найпотужніших тваринницьких холдингів входять виробники м'яса птиці та свинини, при цьому рентабельність вирощування свинини у них становила 23 %, тоді як у типових сільгоспідприємствах – 12 %. Щодо виробництва м'яса птиці на забій, то в холдингах продуктивність вища у 2,5 рази, а виробнича собівартість на 32 % нижча, ніж у решти підприємств.

У сучасних умовах на м'ясному ринку більш-менш комфортно почуваються свинарські господарства, які, на відміну від представників інших галузей тваринництва, стали отримувати більше бюджетних дотацій, та птахівники, які починають активно нарощувати обсяги виробництва, маючи таку позитивну динаміку: у 2009 р. - на 8,1 %, у 2010 р. - на 4 %, до 961 тис. т.; у 2011 р. прогнозується нарощення виробництва на 13,2 %, до 1088 тис. т.; і у 2012 р. - на 9,2 %, до 1318 тис. т. Водночас, у 2010 р. експорт м'яса птиці досяг 33 тис. т. у порівнянні з 19 тис. т. у 2009 р. і 9 тис. т. у 2008 р. Одночасно імпорт м'яса птиці в Україну торік скоротився до 157 тис. т. з 193 тис. т. у 2009 р. і 256 тис. т. у 2008 р. [4, с. 24-31].

Щодо іншої худоби, то спеціальними галузевими програмами Міністерства аграрної політики та продовольства України планується до 2015 р. збільшити поголів'я великої рогатої худоби вдвічі, а поголів'я свиней - в 1,7 разів. Крім того, міністерством розроблено спеціальні програми бюджетної підтримки тваринницької галузі. Однією з них передбачено виділення 100 млн. грн., з яких 70 млн. планують спрямувати на закупівлю телиць у населення, а ще 30 млн. спрямують на дотації за поголів'я м'ясних корів. Причому, із цих 30 млн. грн. виділення 26,5 млн. грн. уже підтверджено. У рамках програми племінні заводи отримають до 1900 грн. за голову, племінні репродуктори - до 1000 грн., всім іншим сільськогосподарським підприємствам планується виплачувати до 600 грн. за голову.

Також Мінагропрод планує до 2015 р. виділити 50 млн. грн. на відшкодування коштів, які були витрачені на будівництво та реконструкцію ферм, а також підприємств, які спеціалізуються на виробництві комбікормів. Ще 75,2 млн. грн. міністерство спрямує на селекцію тварин. В цілому ж, за розрахунками фахівців аналітичного центру "УкрАгроКонсалт", галузі тваринництва необхідно фінансування у вигляді інвестицій в розмірі 32 млрд. дол. [5].

Висновки. Український ринок м'яса є невід'ємною частиною сировинної бази м'ясопереробного підкомплексу. Враховуючи євроінтеграційний вектор економічної політики, вітчизняна тваринницька галузь та підприємства, що

Фінанси

займаються переробкою сировини, яку вона виробляє, потребують комплексної модернізації. Зниження собівартості продукції вітчизняної м'ясної сировини та повна модернізація підкомплексу неможливі без державної підтримки. На нашу думку, вона повинна набути наступних форм:

1. Створення крупних регіональних агропромислових об'єднань із замкнутим циклом виробництва (від формування кормової бази і до переробки м'яса) шляхом об'єднання невеликих тваринницьких комплексів.

2. Здійснення державних дотацій на постійній основі та необхідному для галузі рівні. Наприклад, в ЄС діє система дотацій м'ясовиробникам у розмірі 20 – 80 % від вартості продукції.

3. Розробка і проведення державної політики щодо стимулювання експорту продукції галузі тваринництва.

4. Реформування системи селекційно-плеємної роботи в тваринництві та її державна підтримка.

5. Спрощення системи державної реєстрації підприємств тваринництва.

6. Введення тимчасових податкових пільг.

7. Формування доступного фінансового ресурсу у вигляді банківського кредиту по кредитній лінії під 5 – 6 % річних.

Щодо подальших перспектив розвитку тваринництва, враховуючи вищевказане, необхідно зазначити наступне. Найбільш розвинутим і успішно функціонуючим елементом у галузі тваринництва на сьогоднішній день є птахівництво. Тому цей сегмент діяльності достатньо заповнений і не потребує державної фінансової підтримки. Ця тенденція збережеться і в майбутньому.

Вирощування ВРХ без потужної державної підтримки у найближчі 5-7 років є найменшперспективним видом діяльності у тваринництві, оскільки має тривалий термін окупності і для приватних інвестицій є недостатньо привабливим. Для того, щоб вести такий бізнес суб'єкт господарювання повинен мати достатньо великий "запас фінансової стійкості", можливість застосувати дешеві кредитні ресурси та мати

сприятливі умови оподаткування для створення виробництва.

В умовах сьогодення, коли обсяги залучення довгострокових інвестицій у вирощування ВРХ достатньо обмежені, а в птахівництві спостерігається висока конкуренція, привабливим є розвиток свинарства, як напрямок, що має найбільшу інвестиційну привабливість. Але для того, щоб мати довгострокову перспективу в цьому виді діяльності, підприємству необхідно не тільки бути забезпеченим відповідними фінансовими ресурсами, а й досягти рівня собівартості продукції, що відповідає середньоевропейському; поліпшити селекційно – генетичну базу; забезпечити тварин високоякісним комбікормом.

Внесені пропозиції щодо вдосконалення державної підтримки та запропоновані шляхи вирішення проблем у м'ясопродуктовому комплексі, дозволять не тільки значно збільшити обсяги виробництва у тваринництві, підвищити якість продукції м'ясопродуктових і м'ясопереробних господарств, а й забезпечать продовольчу безпеку України.

4 Список використаних джерел

1. Державна цільова програма розвитку українського села на період до 2015 р., затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 19.09.2007 р. № 1158 // Економіка АПК. – 2007. – № 11. – С.3.

2. Про заходи щодо активізації роботи з розвитку тваринництва: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2008 р. № 729 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=729-2008-%EF>.

3. Інформація Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.kiev.ua>.

4. Ткаченко К.С. Покращення фінансування галузі тваринництва / К.С.Ткаченко // Аграрний тиждень. – 2007. - № 2. – С.24-31.

5. Інформація сайту УкрАгроКонсалт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukragroconsult.com>.